

FILOLOGIA POLSKA II STOPIEŃ

LITERATURA I DOŚWIADCZENIE

(II MU, semestr 4 letni, 30 godzin ćwiczeń)

Prof. dr hab. Aleksander Nawarecki

Literatura i kulinaria

Zajęcia dotyczą zmysłowo-percepcyjnego pojmowania literatury. Zestawienie dwóch rodzajów sztuki – literackiej i kulinarnej - ma zarazem wymiar interdyscyplinarny i transdyscyplinarny. Literatura i gastronomia stykają się bezpośrednio, kiedy słowo pomaga w praktyce kulinarnej (książka kucharska) albo kiedy akt jedzenia i gotowania ulega pisarskiej tematyzacji. Ich spotkanie rozgrywa się w przestrzeni geograficznej, społecznej i duchowej, w kontekście kultury materialnej, gospodarki, ekonomii, medycyny, mitologii, religii, folkloru. Badanie związku pisania i gotowania otwiera zatem perspektywę antropologii, kulturoznawstwa, socjologii, historii cywilizacji, historii sztuki itp. Ale też dotyka materii literackiej, literackiego smaku a nawet poetyki (literackiej „kuchni”).

Teksty teoretyczne:

G. Bachelard, *Mit trawienia*. W: *Kształtowanie się umysłu naukowego*.

R. Barthes, *Wino i mleko. Befszyk i frytki*. W: *Mitologie*.

N. Elias, *Przemiany obyczajów w cywilizacji Zachodu*.

M. Giergielewicz, *Gastronomia Mickiewicza i jej rodowód*.

Jarosińska, *Kuchnia polska i romantyczna*.

K. Kłosiński, *Bigos*.

A. Kotliński, *Ucieczka przez kuchnię*. W: *Pileczka*

C. Levy-Strauss, *Surowe i gotowane*.

M. Madurowicz, *O łaknieniu poznawczym*.

Turystyka kulinarna, red. M. Derek,

Literatura piękna:

K. Blixen, *Uczta Babette*

H. Morsztyn, *Światowa Rozkosz*

W. Szostak, *Cudze słowa*

M. Topolski, *Niż*

Filmy:

Kucharz, złodziej, jego żona i jej kochanek, reż. P. Greenaway

Zakłęte rewiry, reż. J. Majewski

dr hab. Anna Szawerna-Dyrszka, prof. UŚ

Literatura polska w filmie

Przedmiotem kursu będą teksty literackie i powstałe w oparciu o nie filmy (nie tylko polskiej produkcji). W twórczej dyskusji, wykorzystującej literaturę na temat powinowactw literatury i filmu/kina, spróbujemy wspólnie ułożyć filmowy kanon adaptacji dzieł literatury polskiej, przy okazji zastanawiając się nad pojęciem kanonu. Na początek zaproponuję obejrzenie kilku filmów, mniej lub bardziej oczywistych (*Popiół i diament* Andrzeja Wajdy, *Quo vadis* Enrico Guazzoniego, *Rękopis znaleziony w Saragossie* Wojciecha Hassa, *Dwa księżycy* Andrzeja Barańskiego, *Zabicie ciotki* Grzegorza Królikiewicza, *Siekierzada* Witolda Leszczyńskiego), ale zestaw ten będzie modyfikowany zgodnie z sugestiami studentów. Od naszych wyborów będzie uzależniona literatura kontekstowa. Lekturą pomocniczą będą książki Jerzego Płazewskiego (*Historia filmu, Język filmu*) i Tadeusza Lubelskiego (*Ilustrowana historia kina polskiego, Historia kina polskiego: twórcy, filmy, konteksty*).

dr hab. Leszek Zwierzyński, prof. UŚ

Od romantycznego doświadczenia sacrum do modernistycznego doświadczenia niemetafizyczności kosmosu

Proponuję cztery obszary funkcjonowania literatury i doświadczenia.

1. Doświadczenie romantyczne:
  - a. Romantyczny stosunek do natury;
  - b. Wędrownica w zaświatach i nieteologiczny obraz transcendencji;
  - c. Epifania nowoczesna Norwida i premodernistyczne oblicze bytu.
2. Nowy kształt doświadczenia w literaturze modernistycznej (Kafka, Leśmian)
3. Nowa metafizyka i niemetafizyczny model kosmosu (Herbert, Gombrowicz, Ważyk)
4. Literatura w kręgu innych sztuk:
  - a. Chopin, Iwaszkiewicz – portret miejsca
  - b. Mahler, Mann - mit indywidualny

Literatura:

Adam Mickiewicz: *Sonety krymskie*, Liryki lozańskie

Juliusz Słowacki: T. II: *Król-Duch* (Dokończenie)

Cyprian Norwid: *Białe kwiaty. Nowele włoskie*

Franz Kafka: *Proces. Opowiadania*

Bolesław Leśmian, *Poezje*

Zbigniew Herbert, *Wiersze (Studium przedmiotu)*

Jarosław Iwaszkiewicz, Chopin- Barkarola. *Podróże włoskie*

Tomasz Mann: *Czarodziejska góra* (rozdział *Śnieg*)

Gustaw Mahler: *Pieśń o Ziemi*

Witold Gombrowicz, *Kosmos*

Dr Monika Glosowicz

Formy kobiecości. Literackie strategie emancypacji

Celem zajęć jest interdyscyplinarna analiza poetyckich języków kobiet, której centralnymi kategoriami będą różnorodnie ujmowane maszynerie afektywne, blokujące lub umożliwiający strategie emancypacyjne. W pierwszym etapie wypracowane zostaną narzędzia, które umożliwią nam tak ukierunkowaną lekturę poezji, a także zarysowany zostanie historyczno-społeczny proces transformacji emocji, które rozumiane są nie tylko jako „właściwości postawy i nastrojenia podmiotu”, ale jako czynniki sprawcze przemian społecznych.

Metodologiczny rekonesans (teorii feministycznych, teorii afektywnych oraz dyskursów krytycznoliterackich) pozwoli nam spojrzeć na poezję jako część wspólnej przestrzeni i zrozumieć, że jej doświadczanie nie różni się strukturalnie od innych doświadczeń, a język sztuki jest jednym z języków-urządzeń, które organizują nasze widzenie świata. W wytyczeniu korpusu poezji kobiet (Anna Świrszczyńska, Urszula Kozioł, Miłobędzka, Halina Poświatowska, Anna Piwkowska, Genowefa Fijałkowska-Jakubowska, Joanna Lech, Joanna Mueller, Marta Podgórnik, Kira Pietrek, Ilona Witkowska i inne) bardziej od argumentacji na rzecz podobieństw w liryce tworzonej przez kobiety interesować mnie będzie uchwycenie dynamiki maszynerii na różnych poziomach ją konstytuujących: ontologii podmiotu kobiecego, percepcji i poznania dokonującego się przez tę podmiotową soczewkę, funkcjonalizowania aktywności w ten sposób ustawionego podmiotu, wreszcie prób przekroczenia tak urządzonego horyzontu. To założenie badawcze można by określić jako gest przesunięcia „od metafory do maszynerii”, w którym to nie tematyczna alegoryzacja wyznacza płaszczyznę połączeń pomiędzy poetykami, ale działania zachodzące w polu poezji. Dlatego też linia synchronii dominuje nad diachronią, nie usuwając jednak z przestrzeni badań tradycji literackiej.

Tropić będziemy reprezentacje poetyckie, sprzężone z przemianami współczesnego podmiotu, które funkcjonują na trzech poziomach: reprodukują normatywne wizje kobiecości w jej relacji z otoczeniem, zaburzają je w krytycznym i często ironicznym przeformułowaniu albo stają się postulatycznymi wariantami przemian. Dominanty semantyczne, które odnajdziemy w najnowszej poezji kobiet, będące jednocześnie elementami szerszej rozumianego kapitału symbolicznego kobiecości jako ujednoliconego konstruktu

fundującego dyskursy społeczne, dotyczą kategorii choroby, traumy i wstydu, pracy afektywnej, miłości i wspólnoty.

Dr Lucyna Nawarecka

Literatura i doświadczenie religijne

Po omówieniu cech doświadczenia religijnego (W. James, R. Otto, G. Bataille) przejdziemy do interpretacji tekstów literackich będących zapisem tego doświadczenia: psalmy. *Bhagavad Gita* (hinduizm), japońskie haiku (buddyzm zen), *Wyznania* św. Augustyna, W. Blake: *Pieśni niewinności i doświadczenia*, mistyczne liryki A. Mickiewicza i J. Słowackiego, *Bracia Karamazow* F. Dostojewskiego (prawosławie).

Literatura

W. James: *Doświadczenie religijne*. Nomos 2001

R. Otto: *Świętość*. Wrocław 1993.

G. Bataille: *Doświadczenie wewnętrzne*. Warszawa 2003.

Św. Augustyn: *Wyznania*. Kraków 2018.

F. Dostojewski: *Bracia Karamazow*. Lublin 2015.

W. Blake : *Poezje wybrane*. Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza 1991.

Bhagavadgita czyli Pieśń Pana. Tłum. J. Sachse. Wrocław 1988.